

DE VERBONDEN STAD

Op 16 oktober organiseerden de GASD en GCR hun jaarlijkse themabijeenkomst "De Verbonden Stad".

Het doel van deze bijeenkomst was om kennis en ervaringen op te halen bij de dragers van het sociale weefsel in Gouda. Hun inzichten vormen waardevolle input voor het versterken van sociale cohesie en het vrijwilligersbeleid in de stad. Aan de bijeenkomst namen 75 mensen deel.

De keuze voor het thema De Verbonden Stad kwam voort uit vijf actuele ontwikkelingen:

- Sociale cohesie is essentieel voor geluk, gezondheid en welbevinden.
- Het ervaren gevoel van onveiligheid onder bewoners ligt hoger dan objectieve cijfers rechtvaardigen.
- Gouda groeit door recente grootschalige woningbouw, nieuwe bewoners zijn onbekend.
- Digitalisering en individualisering zetten maatschappelijke samenhang onder druk.
- De overtuiging dat de overheid niet de rol kan overnemen die inwoners voor elkaar vervullen.

De GASD en GCR willen met de bijeengebrachte inzichten bijdragen aan de nieuwe Visie Sociaal Domein en het vrijwilligersbeleid van de gemeente Gouda.

Waarom verbinding?

Verbinding is een menselijke basisbehoefte. Mensen willen zich vertrouwd voelen met hun omgeving, hun weg kennen en kunnen rekenen op elkaar, op instellingen en op de gemeente.

Zich thuis voelen betekent bekend zijn, gezien, gehoord en erkend worden. Onbekendheid kan onveiligheid oproepen; bekendheid schept vertrouwen.

Een verbonden stad is een stad waarin mensen elkaar kennen, zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en actief bijdragen aan hun leefomgeving. Dat versterkt samenwerking, brengt positieve energie en maakt het mogelijk het menselijk kapitaal van bewoners te benutten – hun talenten, vaardigheden en betrokkenheid.

Sociale verbinding komt tot uiting in:

- Vrijwilligerswerk
- Buurtinitiatieven
- Netwerken en informele ondersteuning

De conclusies: drie speerpunten

Uit de bijeenkomst kwamen drie centrale thema's naar voren:

1. De succesvolle ontmoeting – hoe en waar mensen elkaar vinden en vertrouwd raken.
2. Vrijwilligersbeleid – hoe we vrijwilligers kunnen vinden, binden en ontwikkelen.
3. Toegankelijkheid van de overheid, gemeente en gemeenschap.

In de volgende hoofdstukken beschrijven we de belangrijkste bevindingen per thema en geven we aanbevelingen voor vervolgstappen.

1. De succesvolle ontmoeting

Veel succesverhalen gingen over contactmomenten op straat- of buurniveau. Daarnaast zijn er ook mooie activiteiten die niet speciaal op een buurt gericht zijn maar zich bijvoorbeeld richten op een bepaald thema (cultuur, groen, rouw etc.).

Belangrijke succes factoren waren:

a. Persoonlijk menselijk contact,

- Inzet van sleutelfiguren in de buurt.
- Bewoners persoonlijk benaderen en vragen zelf iets te doen.
- Aansluiten bij bestaande netwerken of samenwerken met personen en organisaties in de buurt.

b. Een bijdrage kunnen leveren

Mensen ervaren drempels wanneer ze niet zeker weten of hun aanwezigheid gewenst is. Bewoners willen graag actief bijdragen: iets inbrengen, helpen, een rol spelen, gehoord worden of deelnemen aan activiteiten. Door zelf iets te doen, te maken of hun kennis en vaardigheden te delen, versterken ze zowel hun eigenwaarde als hun betrokkenheid bij de buurt. Inspirerende voorbeelden hiervan zijn te vinden in buurttuinen, bewonersinitiatieven en vrijwilligerswerk, buurtcirkels. (<https://buurtcirkel.nl/over-buurtcirkel/>)

c. Laagdrempelige ontmoetingen

- Toegankelijke ontmoetingsplekken: schoolplein, park, bankje, honden-uitlaatplaats, speeltuin, straatfeest, buurttuin, buurtsupermarkt, avondwinkel. Plekken waar mensen kunnen komen voor een gemeenschappelijk belang
 - Een plek waar je kunt brengen én halen: speelgoedruil, braderie, gezamenlijke maaltijd, of een activiteit waar men eenvoudig aan kan deelnemen. Zoek het gemeenschappelijk belang.
 - Geen langdurige verplichtingen; liever eenmalig of incidenteel.
 - Geen of eenvoudige inschrijving (bijvoorbeeld op papier).
 - Geen drempels zoals kosten, parkeerproblemen of afstanden.
 - Toegang tot faciliteiten of budgetten moet eenvoudig zijn.
 - Soms is inclusief voor deelnemers onveilig. Doelgroepen willen zichzelf herkennen in een bijeenkomst en komen niet over de drempel als er 'vreemde' of andersoortige mensen zijn. "Als het doel is om groepen in een kwetsbare situatie te versterken, streef dan niet noodzakelijk naar inclusieve activiteiten, maar naar exclusieve wijken"
- <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2023-02/No3-Wij%20in%20de%20wijk-de%20lessen.pdf>

d. Samenwerking tussen formele en informele organisaties

- Succesvol voorbeeld voor verbinden van partijen is bijv. de Sirenelunch en stadsafari
- Aansluiten bij de goed gevraagde behoefte van bewoners, laat organisatoren te rade gaan bij en vragen naar inbreng van bewoners. En, nog beter, help organiseren op initiatief van bewoners.
- Meeliften op bestaande kennis, initiatieven en groepen en instellingen in de buurt. Maak gebruik van scholen, buurthuizen, winkels, horeca etc. in de omgeving voor Buurtevenementen.
- Combineer formeel netwerk met buurtinitiatieven. Denk bijv. aan inzet dagbesteding en activering bij vrijwilligersorganisaties. Of participatieplekken in de wijk bij buurtorganisaties.
- Subsidies voor VVE en buurtverenigingen stimuleren de verbinding in wijk/straat/gebouw.

f. ontmoetingsplekken voor jongeren

Ontmoeting is van waarde voor alle leeftijden: kinderen die samen spelen, ouders die elkaar ontmoeten op het schoolplein en ouderen die een praatje maken op een bankje. Toch wordt de ontmoeting tussen jongeren vaak anders beoordeeld. Hun aanwezigheid wordt al snel geassocieerd met 'hangen', samenscholing of overlast. In werkelijkheid hebben juist jongeren een sterke behoefte aan verbinding, contact en betekenisvolle relaties. In een tijd waarin de kosten in de jeugdzorg stijgen, eenzaamheid toeneemt en de toegang tot betaalbare woonruimte beperkt is, vraagt deze groep om extra aandacht.

Jongeren hebben behoefte aan toegankelijke ontmoetingsplekken waar zij zich veilig en welkom voelen, en waar ruimte is voor eigenaarschap en initiatief. Het gaat niet alleen om fysieke plekken, maar ook om mogelijkheden tot ontwikkeling en participatie.

Een goed voorbeeld hiervan is de kapotte-fietsactie in Achterwillens, waar jongeren werden ondersteund bij het repareren van fietsen. Dit initiatief liet zien hoe praktische, positieve en laagdrempelige activiteiten kunnen bijdragen aan empowerment, zelfvertrouwen en een positieve verbinding met de omgeving. Het beleid zou zich daarom moeten richten op het faciliteren van ontmoeting en eigenaarschap, door jongeren niet enkel te voorzien van oplossingen, maar hen te stimuleren en te versterken – of zoals het gezegde luidt: *"Geef iemand geen vis, maar leer hem vissen."*

a. Persoonlijk menselijk contact

- Inzet van sleutelfiguren in de buurt.
- Bewoners persoonlijk benaderen en vragen zelf iets te doen.
- Aansluiten bij bestaande netwerken of samenwerken met organisaties in de buurt.

Wat kan de gemeente doen om deze succesvolle ontmoetingen te stimuleren?

De gemeente Gouda geeft al aandacht aan het versterken van verbinding en ondersteunt organisaties die zich inzetten voor sociale cohesie. De onderstaande aanbevelingen geven aan waar volgens de deelnemers de belangrijkste zwaartepunten liggen voor verdere investering.

- a. Erkenning, waardering en ondersteuning bieden aan bestaande netwerken, sleutelfiguren, en vrijwilligersinitiatieven. Bijvoorbeeld via vergoedingen, bijeenkomsten, uitwisseling of publiciteit.
- b. Kennis van netwerken en organisaties vergroten, zoals ondersteund door onder meer Gouda Bruist, IN Gouda en sociaal makelaars. Hier valt te denken aan sirenelunches en wijk safari's voor breder publiek of een inburgering voor nieuwe Gouwenaren.
- c. Laagdrempelige informatievoorziening over activiteiten: prikboards, mond-tot-mondreclame. Informatie door personen in de buurt, buurthuis, school, lokaal loket.
- d. Faciliteren van buurtontmoetingen door toegang te bieden tot informatie over financiering, (laagdrempelige) locaties bij actieve partijen in de buurt. Veel bewoners zien op tegen de rompslomp van subsidie aanvragen en kosten of weten niet waar zij dit kunnen vinden. Hoe kan dit toegankelijker gemaakt worden?
- e. Buurtlocaties inrichten als aan multifunctionele centra of ontmoetingsplekken waar verschillende diensten samenkomen en waar ruimte is voor spontane ontmoeting. Denk aan de combinatie van Café, winkel, kiosk, school, opvang, waar ook de wijkagent, het sociaal team, de papierbrigade, zorg, vrijwilligerswerk of gemeentelijke dienstverlening, kantoor houden.
- f. Organiseer plekken of faciliteiten die aansluit bij de behoefte van jongeren. Dit met behulp van jongeren zelf, buurtwerkers, sleutelfiguren uit formeel en informeel netwerk. We verwijzen naar Young Connected: Visie van jongeren over ontmoetingsplekken voor Jongeren" <https://utrecht.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/b6ee1784-064c-436e-985c-fbb701af2247>

2. Vrijwilligersbeleid

Vrijwilligerswerk vormt het hart van verbinding, betrokkenheid en vertrouwen in de stad. Het brengt mensen samen en versterkt de gemeenschap. Vrijwilligers bieden vanuit persoonlijke betrokkenheid steun en aandacht aan anderen — iets wat geen formele organisatie kan vervangen. Hun oprechte belangstelling en inzet maken het verschil in zorg, nabijheid en netwerk.

Signalen uit de praktijk

Veel deelnemende informele organisaties geven aan dat zij te maken hebben met:

1. Er is bij een groot deel van vrijwilligersorganisaties een tekort aan kundige vrijwilligers.
2. Een verzwaring van de doelgroep vrijwilligers: steeds meer vrijwilligers hebben zelf extra begeleiding nodig, terwijl organisaties niet altijd de kennis, tijd of vaardigheden hebben om dit te bieden.
3. Gebrek aan middelen of kennis voor werving: vacatures plaatsen op websites blijkt weinig effectief. Men ervaart een drempel om zelf mensen direct te benaderen of te vragen.
4. Gebrek aan kennis over toegang tot financiering, samenwerking met andere organisaties of ondersteuning die de gemeente (VIP) biedt.

Het tekort aan vrijwilligers hangt samen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen:

- Afname van traditionele vrijwilligers door maatschappelijke trends zoals individualisering, digitalisering en migratie.
- Wegvallen van de babyboomgeneratie als stabiele vrijwilligersgroep.
- Jongere generaties zoeken andere vormen van inzet, zoals kortdurende, flexibele of digitale projecten.
- Lokale binding neemt af, waardoor mensen minder vanzelfsprekend bij lokale organisaties aansluiten.
- Religieuze organisaties leveren minder vrijwilligers dan voorheen.
- Online werving werkt minder goed; persoonlijke benadering blijft het meest effectief.
- Nieuwe inwoners kennen het lokale aanbod niet en vinden moeilijk hun weg naar vrijwilligerswerk.

Onveranderd is de bereidheid om bij te dragen is nog steeds groot, maar mensen moeten actief worden benaderd, worden gezien en worden gewaardeerd.

Mogelijke oplossingen die de gemeente kan faciliteren

De Gemeente is invulling aan het geven aan het nieuwe vrijwilligersbeleid, wij willen het college vragen om in haar beleid de volgende aandachtspunten mee te nemen:

Vrijwilligersorganisaties, zijn, zoals het woord al zegt, geen professionele organisaties en zij missen ook vaak een professionele ondersteuning. De Gemeente zou daar een rol in kunnen vervullen door bijvoorbeeld:

- 1) Een duidelijk en coherent gekaderd vrijwilligersbeleid.
- 2) Het bieden van training voor organisaties en vrijwilligers op het gebied van:
 - a. Werving, waarderen, mandaat geven aan- en behouden van- vrijwilligers.
 - b. werken met specifieke doelgroepen (autisme, LVB, fysieke of mentale beperking, anderstaligen, nieuwkomers, culturen).
- 3) Bekendheid geven aan de verzekering voor vrijwilligers die door de gemeente is afgesloten
- 4) Een vertrouwenspersoon voor vrijwilligers.
- 5) Informeer organisaties over een laagdrempelige (gratis) VOG. <https://www.gratisvog.nl/regeling-gratis-vog>
- 6) Zet vrijwilligerswerk pro-actief in voor doelgroepen met een afstand tot de arbeidsmarkt:
 - Vrijwilligerswerk is binnen de Participatiewet een effectief middel om mensen met een uitkering te activeren, hun sociale vaardigheden te versterken en hun kansen op werk te vergroten.
 - Migranten doen relatief weinig vrijwilligerswerk, terwijl het juist helpt bij integratie, taal, netwerk en zelfvertrouwen. Begeleid inburgeraars actief naar vrijwilligerswerk via brede oriëntatie, samenwerking met lokale organisaties, begeleiding op de werkplek en inzet van vrijwillige tolken waar nodig.
- 7) Zoek voor vrijwilligersbemiddeling connectie met scholen voor maatschappelijke stages. Leerlingen kunnen vaak zelf geen plekken vinden en scholen ondersteunen hier weinig in. een mooie manier om scholieren alvast kennis te laten maken met het vrijwilligerswerk.

b. Een bijdrage kunnen leveren

Bewoners willen iets kunnen inbrengen, helpen, een rol spelen, gehoord worden, bevraagd worden of deelnemen aan een activiteit. Zelf iets doen, maken of meebrengen, inzetten van eigen kennis en kunde bevordert de eigenwaarde zowel als de persoonlijke betrokkenheid bij de omgeving.

Mooie voorbeelden zijn gegeven vanuit buurttuinen, buurtinitiatieven vanuit bewoners en vrijwilligerswerk.

3. Toegankelijkheid van de overheid, gemeente en gemeenschap

Tijdens de bijeenkomst gaven gesprekspartners aan dat er behoefte is aan kortere lijnen met de gemeente.

- De complexiteit van regelgeving belemmert lokale initiatieven.
- Hoewel er vaak budget beschikbaar is, is onduidelijk hoe dit toegankelijk is.
- Er is behoefte aan meer duidelijkheid over functies van verschillende partijen, zodat inwoners weten waar ze terecht kunnen.
- Ondanks toegankelijke online informatie blijft persoonlijk contact belangrijk voor doorverwijzing en ondersteuning.
- Verschillende organisaties bieden uitgebreide digitale informatie, maar niet iedereen kan goed overweg met digitale middelen of begrijpt de schriftelijke taal.
- Voor inwoners die aan de rand van de maatschappij staan is het heel moeilijk om zelfstandig passende ondersteuning te vinden.
- Inwoners en initiatiefnemers vragen om een sterker netwerk, meer kennisdeling en betere samenwerking met andere partijen om hun ideeën te kunnen ontwikkelen.

Integraal Wijkgericht werken

Wanneer we verder inzoomen op het thema diversiteit en verschillende doelgroepen, komt naar voren dat er groepen inwoners zijn die wantrouwen hebben ten opzichte van de overheid. Het gaat hierbij vaak om mensen die moeite hebben met het begrijpen van regels en procedures, en die zich daardoor machteloos of afhankelijk voelen in hun contact met overheidsinstanties.

De overheid wordt door hen regelmatig ervaren als een grote, logge organisatie met starre en onlogische regels, die moeilijk benaderbaar is maar wel diep ingrijpt in hun persoonlijke leven. Er is vaak sprake van een gebrek aan menselijk contact: de overheid heeft voor veel mensen geen gezicht. Hierdoor ontstaat het gevoel dat de overheid er niet is om te helpen of te ondersteunen, maar vooral om te controleren en te handhaven.

Wanneer inwoners niet weten waar ze met hun vragen terecht kunnen, worden zij vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Dit leidt tot frustratie en verder dalend vertrouwen in de overheid.

Het verkleinen van deze afstand is alleen mogelijk als er direct contact is en daadwerkelijk wordt geluisterd naar de behoeften van deze doelgroepen. Daarbij is het belangrijk dat dit contact niet alleen plaatsvindt via bestuurders of wethouders, maar juist via ambtenaren en professionals die direct met inwoners samenwerken.

In verschillende gemeenten wordt daarom steeds meer integraal en wijkgericht gewerkt. Zorgaanbieders, het sociaal team en medewerkers van werk en inkomen werken samen in de wijk en voeren hun afspraken en

voortgangsgesprekken uit in buurtcentra. Soms worden daar ook spreekuren gehouden tijdens bijeenkomsten van papierhulp, waardoor snel kan worden geschakeld en direct uitleg kan worden gegeven over bepaalde regels. Dit maakt deze teams beter zichtbaar, gemakkelijker bereikbaar en zorgt ervoor dat de overheid voor inwoners een herkenbaar en menselijk gezicht krijgt. Bovendien bevordert het de kennis, begrip en samenwerking tussen de formele en informele netwerken.

Advies:

1. *Biedt informatie ook laagdrempelig aan op scholen, medische centra, buurtcentra en buurtwinkels en horeca. Informeer sleutelfiguren over faciliteiten, budgetten en voorzieningen en geef hen eenvoudige toegang tot contactpersonen van sociaal team of Gemeente.*
2. *De Gemeente biedt bijeenkomsten voor nieuwe inwoners, een initiatief dat wordt toegejuicht door GASD en GCR. Integreer hierbij ook de kennismaking met de partijen in de stad, denk aan het toneelstuk ter gelegenheid van het 10 jarig bestaan van het Sociaal team in de Schouwburg, een stadsafari of buurt safari.*
3. onderzoek welke gemeentelijke functies ook in de wijk uitgevoerd kunnen worden.

Wij hopen dat het College deze bevindingen uit de stad wil meenemen in de uitwerking van de visie op het sociaal domein en in de ontwikkeling van het vrijwilligersbeleid. Wij zien uit naar uw reactie op dit spontane advies van de GASD en GCR

Omdat de veelheid aan informatie en achterliggende gedachten zich niet laat vatten in een document, vragen om een gesprek waarin we gedachten kunnen toelichten, uitwisselen en verdiepen.

Met vriendelijke groet,

Ton de Korte
Voorzitter van zowel GASD als GCR

